

КОНЕЛЬСЬКОМУ М.Я. – 80!

СПІРИНА О. Член Спілки геологів України, ветеран геологічної служби Донбасу

Вітаємо ветерана геологічної служби Донбасу Конельського Микола Яковича з ювілеєм! Бажаємо йому міцного здоров'я, активно творчого та щасливого довголіття, любові та тепла рідних і близьких людей!

Весною 1952 року після закінчення Київського гірничого технікуму Мінвуглепрому СРСР Микола Якович Конельський з дипломом техника, геолога-розвідника прибув на постійну роботу в Донбас, в трест «Артемвуглерозвідка». Там, у Добропільській геологорозвідувальній партії, і розпочав трудову діяльність з вивчення та документації геологічних свердловин на кам'яне вугілля. Уже тоді бурові майстри бурили їх на глибину 1000–1200 м.

Це був час післявоєнної розбудови Донбасу, інженерів-геологів не вистачало. Тому старші колектори швидко (через 2–3 роки) ставали старшими техниками, та навіть дільничними геологами. Одночасно з розвідкою родовищ вугілля велись роботи з пошуків та геолого-промислової оцінки родовищ глини для виготовлення цегли, пісків для будівельних розчинів та силікатної цегли, крейди для випалювання на вапно та іншої будівельної сировини. У стислі терміни Микола Конельський підготував звіти із затвердженням запасів в ТКЗ України по трьох родовищах.

Потім під керівництвом інженера-геолога В.І. Груби два старших техніки Г.Т. Девятко та М.Я. Конельський підготували довідник «Строительные материалы Донецкой области» (К.: Будівельник, 1964). Набутий практикою фаховий рівень М.Я. Конельський закріпив та розвинув навчанням у Всесоюзному заочному політехнічному ін-

Микола Якович Конельський

ституті в Москві. Це дозволило йому уже в якості провідного фахівця після завершення робіт по дорозвідці полів вугільної шахти № 39-39біс перейти на дорозвідку кам'яної солі Ново-Карфагенського родовища із затвердженням запасів у ДКЗ СРСР.

Кінець 60-х та всі 70-ті роки прийшлися на виконання переважно аналітичних регіональних робіт з геолого-економічної оцінки стану мінерально-сировинних ресурсів та визначення подальших напрямів геологорозвідувальних робіт з їх нарощування не тільки в Донецькому та Придніпровському економічних регіонах. Одночасно в літній період виконувались польові роботи зі складання «Прогнозних карт нерудних корисних копалин Макіївського листа» м-бу 1: 200 000, велись пошуки фосфоритів та інших агрономічних руд у Бахмутській котловині. Враховуючи багатий досвід з проектування, організації та виконання геологорозвідуваль-

них робіт на різні корисні копалини, а також їхню геолого-економічну ефективність у Південно-Західному Донбасі, М.Я. Конельського призначили у 1980 році начальником геологічного відділу виробничо-геологічного об'єднання (ВГО) «Донбасгеологія», яке тоді нараховувало 6300 працівників.

Це був час, коли до керівництва геологічними роботами в Донбасі на зміну покоління, загартованому війною, прийшло покоління «дітей війни». Генеральним директором призначили фахівця з бурових робіт Петра Тихоновича Басана, головним геологом – кандидата геолого-мінералогічних наук Анатолія Васильовича Міхеліса. Трохи раніше головним гідрогеологом працював Микола Сидорович Подорванов, а головним геофізиком – Анатолій Кирилович Литвин. Вони мали досвід командної роботи під керівництвом відомого на всю країну фахівця вугільної геології, кандидата геолого-мінералогічних наук М.Л. Левенштейна. Тепер його призначили головним геологом методичної партії прогнозів гірничо-геологічних умов розробки вугілля, фахівці якої забезпечували методичну складову геологорозвідувальних робіт в Донбасі.

Таким чином, у форматі нещодавно створеної нової команди в управлінні виробничо-геологічного об'єднання «Донбасгеологія» Миколі Яковичу Конельському довелося самому організовувати виконання геологорозвідувальних робіт згідно нових вимог до геолого-промислової оцінки родовищ вугілля, ртутних руд, підземних вод та зв'язаних з ними супутніх корисних копалин, рідких та розсіяних елементів, а також токсичних домішок.

Особливу увагу тепер слід було звертати на посилені вимоги до оцінки

і підрахунків запасів супутнього вугілля метану та германію. Немало клопоту додавало вивчення мінералізації шахтних вод на глибоких горизонтах розробки вугілля та визначення шляхів їх демінералізації. Але і з цими проблемами донецькі геологи справились. Всі геологічні звіти по розвідці та дорозвідках шахтних полів Західного та Південно-Західного регіонів були затверджені в ДКЗ СРСР з добрими та відмінними оцінками. 1992-го Миколі Яковичу Конельському виповнилося 60 років. І досвідчений, повний сил та енергії корифей геології за власним бажанням полишає свою посаду для кандидата геолого-мінералогічних наук Володимира Пантелеймоновича Суботіна. Кадрові перестановки символізували не лише чергову зміну керівництва (головним геологом замість Анатолія Васильовича Михеліса став Микола Васильович Жикаляк), але й початок періоду так званої активної реструктуризації геологічної галузі, коли ціле покоління фахових геологів було змушене передчасно припинити професійну діяльність «зі сльозами на очах». Утім, Миколі Яковичу дозволили до травня 1994 року попрацювати провідним геологом з рудних і нерудних

корисних копалин у партії геологічної зйомки.

У цей час деякі відважні та активні молоді, але вже досвідчені, геологи наважуються вирушити в самостійне економічне плавання та створюють незалежні структури з надання геологічних послуг. Головний геолог однієї із таких новостворених структур, Артемівської геологічної фірми «Геобурсервіс», Олександр Борисович Маяцький запросив Миколу Яковича до співпраці у проект з виконання геолого-економічної оцінки техногенних родовищ вугільного шламу збагачувальної фабрики Дніпродзержинського металургійного комбінату. За результатами їх успішної спільної діяльності вперше в практиці ДКЗ України було затверджено 1,93 млн т запасів шламу як сировини для енергетики, а звіт прийняли з оцінкою «добре». Ця робота вдало поєднала застосування, з одного боку, вимог до оцінки запасів кам'яного вугілля в надрах, з іншого боку – методів розвідки родовищ торфу. Микола Якович вважає, що цей проект, здійснений у нових економічних умовах, був, можливо, його лебединою піснею.

В цілому протягом 53 років трудової діяльності дипломованого гірничо-

го інженера-геолога Миколи Яковича Конельського ним (переважно з колегами: гідрогеологами, інженерами лабораторій та іншими фахівцями) згідно усіх вимог того часу було видано: 16 звітів з підрахунками запасів та прогнозних ресурсів різних корисних копалин; три висновки про умови проходки вентиляційних стовбурів шахт та шурфів; дев'ять зведених регіональних аналітичних звітів та оглядів стану і перспектив розвитку мінерально-сировинних ресурсів; а також висновки про геологічні умови будівництва аміако- та газопроводів, високовольтних ліній передач та інше. Крім того, він опублікував у різних збірниках та журналах 12 науково-виробничих статей та тез.

Нещодавно Микола Якович зазнав тяжкої втрати – пішла з життя його дружина, найближчий друг та колега (хімік-аналітик у спектральній лабораторії ВГО «Донбасгеологія») Лариса Конельська. Незважаючи на душевний біль учений намагається дотримуватися нормального ритму життя. Про це свідчить запропонована для публікації оригінальна замітка «Пливуні палеогену як нетрадиційна корисна копалина».

Бажаємо Миколі Яковичу Конельському, щоб ця замітка була далеко не останньою.

КОНЕЛЬСЬКИЙ М. Член Спілки геологів України, ветеран геологічної служби Донбасу

ПЛИВУНИ ПАЛЕОГЕНУ ЯК НЕТРАДИЦІЙНА КОРИСНА КОПАЛИНА

Останнім часом, переглядаючи старі журнали, я звернув увагу на дві різні статті (додатки 1, 2), інформація в яких, на перший погляд, не пов'язана між собою. Але подальший аналіз свідчить, що вона вимагає певної дії, у першу чергу геологів – розвідників надр Донбасу і України в цілому.

Перша стаття «Пливуні в лабораторії» (Наука и жизнь. – 1976. – № 5.) інформує про наукове відкриття явища утворення справжніх пливунів у природних умовах. Головним фактором цього є присутність в пісках продуктів життєдіяльності силікатних бактерій (*Bacillus siliceus*). Ці

бактерії здатні руйнувати кристали алюмосилікатів, фосфоритів, апатитів і кварцу, перетворюючи їх у легкорухливу та розчинну форму.

Силікатні бактерії – древні мікроорганізми земної кори. Вони разом з іншими бактеріями формували захоронені та сучасні ґрунти, покращуючи їх органічно-мінеральний склад і структуру. В наш час їх легко знайти навіть на піщаних пляжах морів.

У другій статті «Демагогія проти біотехнології» (Химия и жизнь. – 1989. – № 9.) викладена надзвичайно важлива інформація про роль силікатних бактерій як продуцентів дуже корисної біомаси, що містить у собі високопоживні білки (включаючи незамінні амінокислоти), вуглеводи, широкий набір вітамінів, мікроелементи та ферменти. Рідинні препарати силікатних бактерій, виготовлені в експериментально-лабораторних умовах і використа-

ні для обробки орних земель, насіння та рослинних кормів, підвищували врожаї на 10–30%, приріст молодняка тварин зростає на 20–30%. Додавання цієї біомаси до силосу підвищує його кормову цінність на 40% і забезпечує його краще збереження в силосних траншеях. У досліджах використовувались рідинні препарати з концентрацією силікатних бактерій від 1% до 2%. Є інформація, що подібний біопрепарат виготовлено в Англії, але його біологічний склад невідомий.

На основі цієї інформації пропонується розпочати роботи з попередньої пошукової оцінки пливунів палеогену спочатку Бахмутської котловини Донбасу шляхом їх випробування в Часов'ярському та Бантишевському кар'єрах формувальних пісків. В останньому кар'єрі проби бажано взяти також із фосфоритового горизонту на дві кар'єру.

Мета вивчення пливунів подвійна:

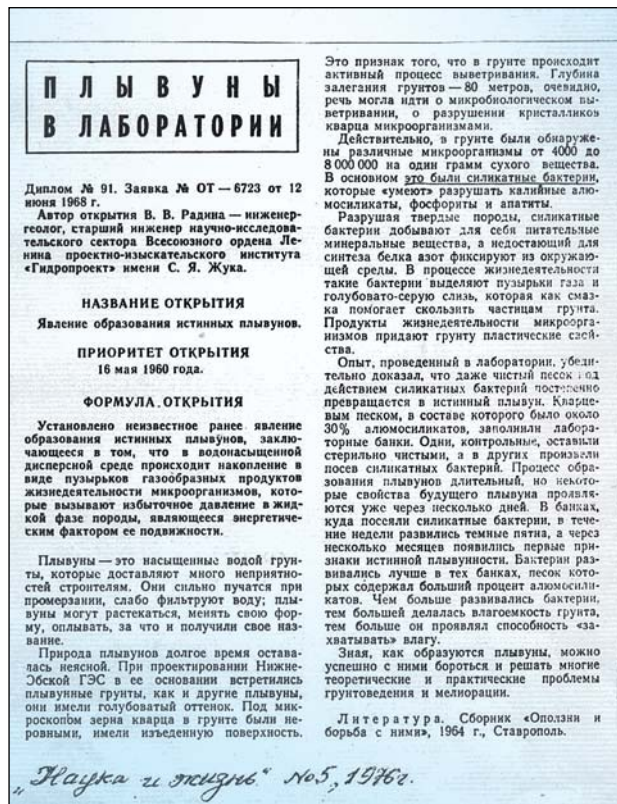
1. Пливун – кварцовий пісок з домішками глауконіту, глинистих часток (переважно монтморилоніту) і фосфоритових зерен за наявності *Bacillus siliceus* навіть в незначній кількості може бути ефектив-

ним місцевим комплексним добривом для ґрунтів і мінерально-біологічною добавкою для кормів при вирощуванні свійських тварин.

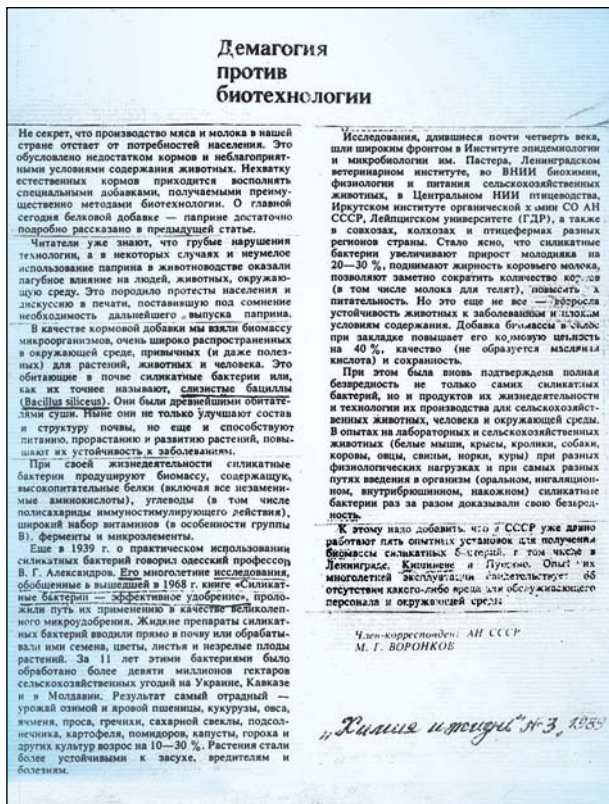
2. Пливун – це виробничий субстрат розмноження та вилучення силікатних

бактерій для подальшого виготовлення із них біопрепаратів з метою використання останніх в сільському господарстві.

Конельський М.Я.
24.04.12

Додаток 1. Ксерокопія замітки з журналу «Наука и жизнь» (1976, № 5) «Пливуні в лабораторії» про відкриття інженером-геологом В.В. Радіною явища утворення істинних пливунів

Додаток 2. Ксерокопія замітки члена-коресподента АН СРСР М.Г. Воронкова з журналу «Химия и жизнь» (1989, № 3) «Демагогія проти біотехнології»